

מבעד למסורה

ישעוריים בהסתכלות

ואם רוצים אתם, רבותי, אפשר לבאר את כל ההופעות שלנו בא"י על-ידי ה ה ה

בכל צורתנו ותלאותינו אשם רק החם. בשבוע זה היתה החמימות כ"כ גדולה, שאפשר לתרץ בה את השאלות הכי חמות ואת הפרובלימות הכי צור-בות, הטעויות והשגעות באספת-הנבחרים ובעיריית ת"א, לא רק לשבוע אחד אלא לשנה שלמה--

החם בכלל את מהם של אחב"י בזמן והאחרון, ומדי עברי על הפה שלי, שלש פעמים ביום, ערב ויבקר וצהרים, חוץ מאחר-הצהרים והצות-לילה, ע"י בית המושגעים בדרבי לבית הכרם. זוכר אני את בעלי הכתים שהעלו את שבר הדירה למדרגה עילאה ממש, כמו למשל העשיר המופלג שדרש לא יותר מארבעים פונט לשנה בעד מעבר יבוק צר בנהלת שבעה ששלם בעדו הנוני קטן וענני לפני כך רק שמונה פונט לשנה, או ר' שלמה בן דוד, שפתחו איטליו וכחצר פיינגולד. כדי למשט את עורם של הדיירים לפני

מוחרם, ותלמוד תורה של מחנה יהודה כגוד כלם, שהתחכמו — במקום תורה שם חכמה — ושלחו לדיירים שלהם מכתבי-איום ע"י עורך דין כדי לעשות דשם בנראות.

וחושב אנכי כי תחם השפיע לא מעט גם על הח"פסיוחו של זל-אביב" השורד בשכונות החורישות של ירוש-לם עיה"ק, והמעשה של הרצען שבקש לתקן את הסנדלים הפרועים של גברי מית הכרם בתוך ה"לונבר" של בן-משה, ולא הסכים הועד לבקשתו מיראה מד-בר פן חלילה יזיק וחסדלר בעל-היתדות

הא א פ י של השכונה--יבית!... אפוא שתקופת תמוז השפיעה לא רק על בני אדם, אלא גם כלפי מעלה. הלכ"ה עושה פניו בזמן האחרון קיץ והרף, ונותן לנו, כמו שאומרים קר וחם ויש עשרה שעות ביום פות שוחח החימה פריקע הזך ושופכת את ממשלתה על עיה"ק. ומכיון שהור-ציא הזקן חמה מנרתיקה, שוב אין לו חשק להכניסה. יושב בשמים ישחק ומתענג לראות את בריותיו, את אחב"י, כשהם עומרים בסן רימו, בבבלפוריה, בקדם ובשאר המקומות בעירנו, ושר-תים בצמא אתו המושקה הלאומי שלנו: ג ו ז, שהוא נבנס מצד אחד ומכביץ גיוצא מיד מכמה צדדים אחיים בגופנו השטוף זיעה, ולא נודע כי באו הפוג אל קרבנה--

אגב, אומרים כי בת"א תקנו חכמים בימי החמה לישון בתוך האפי

בנאות תחת מן המקלות. ומספרים נ"כ כי ק"ק טבריה נהפכה לגן עדן ובני אדם מהלכין בהוצות עירי-הכבשן שלנו כמעט כאדם וחזה לפני אכלם מעי-הרעת, מוציאים מן הים דגים מבוש-לים בפלפל ובחודל לכבוד שבת קדש, ויונים צלויות עופלות ממש לתוך הפה, כמו בגן העדן--

ובמו תריר — אין הע בלי טוב: לרגלי החם הנדול השורד בעירנו, ל"ו מעלות בצל, קורא דרור לכתי הספר והמורים קבלו חפש חדש עד יעבר ועם--

יש אומרים כי ויצמן יקבל תאר "סיר טשיים ויזמן" ממוטילי Sir Chaim Weizmann וחושבים כי בכ"ו אין לקנא בו בקונגרס הבא, מפני לגיון הריביוני-ניסטים מוערב, "המו-רהי" טימין, האופוזיציה כושמאל והד מורים באמצע. אלא שר' חיים פקח הנהו והספיק, כנראה, לקנות בעוד מועד את נותני הדולרים שם באמריקה ואת מקבלי התקציבים משמאל פה בא"י--

והתקשים — הלא תזכרו עוד מה ישגדתי לפס הצעורי הקודמים? פ' פרדפי הצריק היושע בשער המלך יתנודד על כסאו, והנה ירד מעולתו המזכירית, כלומר מטיניור לו'ניור בלשונם, מתמת שבמת ותורש מאחשרפני המלך אחשורש עלו לגדולה.

ואומרים לי, כלומר מכין תלמידו אשר בחלונות הגבוהים, כי הנציב אומרים עוד כי הממשלה הפסי-דה את משפט ארטס מפני שהנציב הכה את הפלע ולא דבר אליו, ועכשיו אמרו בלונדון יאמר את שלו, ובינתיים מביאים מ"ו מ ארטאס לירושלם --ובלבד שלא ותשלט חלילה עינא בישא והמעניות יסתמו פתאם-- אגב, נתעוררה שאלה, שאם תזכה הממשלה במשפט אחד הערער של בן-טוב-איש ויהלט לתת מו ארטאס לציונים, מי יודע, אם אגודת ישראל תוכל ליהנות מהמים האלה? ...

יש אומרים כי ויצמן יקבל תאר "סיר טשיים ויזמן" ממוטילי Sir Chaim Weizmann וחושבים כי בכ"ו אין לקנא בו בקונגרס הבא, מפני לגיון הריביוני-ניסטים מוערב, "המו-רהי" טימין, האופוזיציה כושמאל והד מורים באמצע. אלא שר' חיים פקח הנהו והספיק, כנראה, לקנות בעוד מועד את נותני הדולרים שם באמריקה ואת מקבלי התקציבים משמאל פה בא"י--

ואומרים לי, כלומר מכין תלמידו אשר בחלונות הגבוהים, כי הנציב אומרים עוד כי הממשלה הפסי-דה את משפט ארטס מפני שהנציב הכה את הפלע ולא דבר אליו, ועכשיו אמרו בלונדון יאמר את שלו, ובינתיים מביאים מ"ו מ ארטאס לירושלם --ובלבד שלא ותשלט חלילה עינא בישא והמעניות יסתמו פתאם-- אגב, נתעוררה שאלה, שאם תזכה הממשלה במשפט אחד הערער של בן-טוב-איש ויהלט לתת מו ארטאס לציונים, מי יודע, אם אגודת ישראל תוכל ליהנות מהמים האלה? ...

החדש יביא עמו את שני שלישי A.D.C. אחד צבאי, חתן דבי-נציבא, ואחד מדינאי וכבר נצטוו מנבוא להכין על ההר ל"ו חרדים, כדי שיתגלה כל-ו-ניק אמתי, הוץ במקום-מנוחה לתעשה עשר משהתיו ויוגד כשיתיו,--מה שלא חלם הנציב היהודי די אפילו בימי נציבותו הראשונים-- ויש מוסיפים כי אחד היהודים החדשים בעירנו עלה על הבמה באספת הנשים בבית העם ומרב התלהבות לטובת האשה דבר בחם, --נ"כ הש-פעת החם של השבוע! -- ודפק באג-רופו על השלחן לזכות האשה, ולמחר-תו בבקר -- כך מספיים השכנים -- דפק טוב בכל כחו אך לא על השלחן: שלא מצא, כנראה, אלא על אשתו, מפני דרכי שלו מ-- ומלחשים לי ממקור נאמן, כי פקירי הבנק קראו בזמן האחרון לאס-פות תכופות כדי לרונ ע"א ה י ח כ ההולנדי אליהם מגבוה--

ואומרים -- סליחה, כותבים לי מימאה-שערים, כי פרצה שם מחקת הז'ה בדבר רשום השכונה בתוך חברה הדרית בערבון-סוגבל ע"י הועד הישן, ואחד מחברי האופוזיציה הר"ש נפחא נרו יאיר התפרץ לתוך האספה וצעק: -- מה? "בארבעלע מונבעלע" (בערבון מוגבל בלע"ז) אהם אומרים להביא על ראשו? ומספרים עוד כי יהודי אחד

זכרוני הידוע בשם הירש גאזאל (צבי בלע"ז) המתגורר ביפו ומוכר כרטיסים למכוניות פ"ת, מצא בשבוע האחרון חבילה שאבר אחד הנוסעים, תייר אמריקאי, ובה היו שמנת אלפים פונטים טכין ותקילין, ומיד החזיר את המטמון לבעליו. זה האחרון, בראותו כי לא הניה את כספו על סרן הצבי, הציע לפני מר צבי גאזאל מתנה של פרוטה אחת, כדי שתחשב לו למצוה שלמה--

ואומרים ביחוד כי סיר הרברט סמואל התליט להתישב בא"י אך ורק בכדי להכעיס את קיש ויתר היהודים האנגלים שעמדו על פטוריו, בכדי שישארו הם "היהודים החשובים" בארץ, ואולם חוששים פן לא יוכל לחזר לפ-לשתינה (א"י) כי מי יודע אם מר חיימסון יתן לו את רשות הבניסה!

ואחרון אחרון חביב -- יש שמפ-ליגים ואומרים כי בן-אב"י נתפטר מ"דאר היום" וכבר חזר בתור אורח פשוט, ממש כמו שיחזר הנציב לאר-צנו-- ובינתיים, איני יודע כיצד נתחר-ללה מהפכה שלמה בעתון, שהביאה לקטנות הראש, ול"ראשים" החדשים הדומים לראשי הכרוב ממש גם הכלב וכצורת ארי שב לקדמותו ועומד על המד שמר, נשתנו המקומות ונתרבו הגליונות ואלהים יודע אימתי אספיק לקרא פעם את כל הגליון מא' ועד ת', ולבלע אותו על ראשו ועל קרבו ועל כרעיו, כי

בימים האחרונים איני יכול לקבל את רב הטובה שהוא משפיע לנו, ובזכות זה -- כך שמעתי בלשכה החדשאיין -- גדל ה"טיראז" היומי לתרפ"ט אלפים גליגות. עדיין לא הספיק העורך הרא-שי לקבע את שמו בפרוש לעילא ול-עילא כנהוג, וע"כ החלטתי לפנות לר-י פינ כדי לדעת פשר הדבר ולגלות לתל-מידי כנהוג--

ומכיון שזכינו סר"ס לקתדרא מיוחדת במכללתנו העברית לספרות העברית החדשה, מענין יהיה בודאי לתת לתלמידי ולתלמידותי לדוגמא רק שעור קטן מהד"ר בכבודו ובעצמו ע"א נגזי הלשון שבתלמיד בבלי. ומעשה שהיה כך היה:

נקלעתי בשבוע זה לבית מסחר ספרים בעירנו ובהרבי בקדש עברתי בסקירה על הספרים המוצעים על השל-חנות והנח נמשכה עיני אחרי ספר חדש בשם "שפתנו" ח"א מהרורה ב' בעריכת הר"ר קלוזנר.

הבישתי את האימפוקולין העבריים שלי וקראתי בין יתר הדברים לאמר: כאן מנסה אני לתת מה שרשמתי לעצ-מי מן החומר הלשוני העברי לרגלי עיוני בתלמוד בבלי לכל ששת סדריו. משה אני שיבואו אחרים וימלאו אח-רי. מפני עניות בטויו של הז'רגון ועניות דעתם של המלמדים נעלמת מאתנו הוראתן המדויקת. והנה ירצו-תי לדעת את הוראתן המדויקת של

המלים התלמדיות וליהנות אף אני הצעיר שבסופרי ישראל מהפנינים שר-לה הד"ר בים התלמוד, מה עשיתי? --דפדפתי בספר היקר הזה, הפכתי בו והפכתי בו דכלה ביה, עד שהנעתי לעמד 55 -- מספר אומלל של אחינו המזרחיים וגם מספר התליפון של מושלנו החביב -- ומצאתי את המלה כ ה ל, בישנה תלין פ"ח מ"ג, שפ-רושה בעברית עטין של בהמה ובצדו חתרונם בלועזית Eiter ובצרפתית Paus לא יכלתי בשום אופן להבין מה ענין Paus שפירושה מו ג ל ה אצל הדר של הפרה, והשרתי בבהמה כשרה זו שמה חלטה בשפתנו העב-רית. עד שבאתי לאחד מתלמידי המד לומדים והוא הסביר לי את כל הענין של הכהל בלא כהל ובלא שרק, והדבר פשוט מאד: כאן לא תלמוד בבלי ולא תלמיד חכם, אלא פשוט שהוא עבר על "הערוך השלם" של קאהוט ושם מצא במחילה את המלה "כהל" ובצדה התר-גום הגרמני "אייטער" באותיות מר-בעות, ומחמת שחכמינו מרוסיה מב-טאים את המלה הזו לא בפתח תחת האלף"א אלא בצירה ומשמעותה בורגון, כלומר בהרמנית, מוגלה -- חפש בסד-לון ומצא את תרגומו בצרפתית Paus ז"א--מוגלה--

והודות לר"ר החכם שלנו לפי-תי פרק בשפתנו", כי כהל הוא אייטער, ואייטער הוא עיטער, ובעטין יש מוג-לה, ממש כמו כהפריזיון של שלום

החם. בשבוע זה היתה החמימות כ"כ גדולה, שאפשר לתרץ בה את השאלות הכי חמות ואת הפרובלימות הכי צור-בות, הטעויות והשגעות באספת-הנבחרים ובעיריית ת"א, לא רק לשבוע אחד אלא לשנה שלמה--

החם בכלל את מהם של אחב"י בזמן והאחרון, ומדי עברי על הפה שלי, שלש פעמים ביום, ערב ויבקר וצהרים, חוץ מאחר-הצהרים והצות-לילה, ע"י בית המושגעים בדרבי לבית הכרם. זוכר אני את בעלי הכתים שהעלו את שבר הדירה למדרגה עילאה ממש, כמו למשל העשיר המופלג שדרש לא יותר מארבעים פונט לשנה בעד מעבר יבוק צר בנהלת שבעה ששלם בעדו הנוני קטן וענני לפני כך רק שמונה פונט לשנה, או ר' שלמה בן דוד, שפתחו איטליו וכחצר פיינגולד. כדי למשט את עורם של הדיירים לפני

מוחרם, ותלמוד תורה של מחנה יהודה כגוד כלם, שהתחכמו -- במקום תורה שם חכמה -- ושלחו לדיירים שלהם מכתבי-איום ע"י עורך דין כדי לעשות דשם בנראות.

וחושב אנכי כי תחם השפיע לא מעט גם על הח"פסיוחו של זל-אביב" השורד בשכונות החורישות של ירוש-לם עיה"ק, והמעשה של הרצען שבקש לתקן את הסנדלים הפרועים של גברי מית הכרם בתוך ה"לונבר" של בן-משה, ולא הסכים הועד לבקשתו מיראה מד-בר פן חלילה יזיק וחסדלר בעל-היתדות

הא א פ י של השכונה--יבית!... אפוא שתקופת תמוז השפיעה לא רק על בני אדם, אלא גם כלפי מעלה. הלכ"ה עושה פניו בזמן האחרון קיץ והרף, ונותן לנו, כמו שאומרים קר וחם ויש עשרה שעות ביום פות שוחח החימה פריקע הזך ושופכת את ממשלתה על עיה"ק. ומכיון שהור-ציא הזקן חמה מנרתיקה, שוב אין לו חשק להכניסה. יושב בשמים ישחק ומתענג לראות את בריותיו, את אחב"י, כשהם עומרים בסן רימו, בבבלפוריה, בקדם ובשאר המקומות בעירנו, ושר-תים בצמא אתו המושקה הלאומי שלנו: ג ו ז, שהוא נבנס מצד אחד ומכביץ גיוצא מיד מכמה צדדים אחיים בגופנו השטוף זיעה, ולא נודע כי באו הפוג אל קרבנה--

אגב, אומרים כי בת"א תקנו חכמים בימי החמה לישון בתוך האפי

עליכם : יצחק הוא, איסאק, איסאק
הוא אייזיק ואייזיק הוא אלטר...

*

ובכן, ויחי בקר ויהי ערב יום
שלישי, ואני נכנסתי לי למספרת
בריסק בדאי לעשות את זקני ולקצר
את תלתי ככל הצעירות, מעשה בחור,
עפ"י האפנה האחרונה, והנה נכנס
רוסי, פוני אמתי, ישב על כסא-
הכבוד לפני הגלב ודבר עמו עברית
היה ומצלצלת — זה היה קו נד!
ולעומתו ישב צעיר בעל משקפים, מכו-
נן יהודי, וספר עם הספר האזרחי שלנו
בלשון הקדש של מוסקובה, כלומר —
רוסי...

משם נכנסתי ישר אל "בלפוריה"
כדי לשתות כוס צוננין, מתוך השפו-
פת של ניר והדומה לקש — אנב,
כמה פעמים אפשר להשתמש בקנה
אחד כזה? — ובשיעור מעשה הסתכלתי
כדרכי, אל השלחנות מסביבי וראיתי
צעירים וצעירות לרבות הנשים היוש-
בות ומדברות בתום וברעש הכל :
טרוצקית, גרמסקית, אליאנסית, אנג-
לית וורגון — רק לא עברית! נגשתי
בכונה אל שלחנות אחרים ונכנסתי
עמם בשיחה ובאמתלאות שוטית וכלם,
לא השלחנות, אלא האדונים והגברות
השוטית והשוטית ענו לי בעברית טו-

בה וצהה. אז פניתי אל בעל הקפה,
והצעתי לו להתליף את השלט שלו לא
בלפוריה אלא "בבל-פוריה" ע"ש בבל
זו שלו, שזכתה לכמה שפות בחדר
אחד. הוא נסת, כמובן, להתנצל כי אין
בידו להשפיע על קוניו, ואולם אני
חראיתי לו על כתלי תנותו המצופים
מודעות רבות : ובלי הקפה, המזכירים
קבועים במסגרו, רטפלו, וביוצא בזה.
רק לא — "עברים דברו עברית!"
ובצאתי משם נתקלתי בצעיר
וצעירה, מחברי מגיני השפה העברית,
שאצו רצו אל האופירה ומרב החום
שבתו ודברו ביניהם עברית!...

*

ועכשיו, רבותי, רק מעשה קטן
ויפה מענינאדיומא, כלומר מענין
החם של המשטרה שלנו.
בליל רביעי זה, בשעה 9 בערך,
נסעתי במכונית שלנו מבית הכרם
העירה. כשאך הגענו לפני בית החולים
וואלאך, המקום המוכן לפורעניות, חתר
פרץ לפנינו פתאום שוטר ערבי צידים
מורכזת וצעק : "עטראק"! קפץ לתוך
המכונית וצוה ומיד להחזיר את המר-
כונית בדרך למוצא. ומיד אחריו הגיעו
שני צעירים יהודים במרוצה גדולה
וקפצו אף הם לתוך המכונית ויחד
רצנו כמשוגעים ממש למוצא. סבורים

היינו כי רוצה ברח לפנינו...

ואולם, צעירה אחת שישבה עמנו
במכונית החלה מיד למחות בקול נגד
מרוצה זו ושאלנו מאת הצעירים מה
זה ועל מה זה אנו רצים ככה. בלילה
ולא ידעו כמה לענות : דאו שוטר רץ
ורצו גם הם, הם רצים ואנו רצים ואין
איש יודע כמה ולכן,? לסוף פניתי אל
הבעל-דבר בעצמו, כלומר אל השוטר.
והטביר לנו כי ראה אדם רץ על והאפ-
נים בלי פנס בנגוד לחוק,
ירוצה הוא לתפשו...

— "האדא הוא" ? (ככה ?) אמרתי
לו לבחור הזה, ונתתי צו לנהג להסב
את הדפן אהורנית ולשוב חזרה אל
העיר, למרות כל מתאותיו של השוטר,
שיועד במחילה מעל המכונית והלך
ברגל לתפש את העמריין הגדול בעל-
האפנים שלא הסכים, כנראה, לחכות
לו, ואגב יעצתי לשוטר לקחת עמו
מעט מלח...

ובדרך חזרתנו העירה השבתית
בלבי : לו היה רצת היה השוטר מופיע
ממתמא למחרתו בבקר והמעשה של
החזירי שנפצע על הדרך גבעת-שאל
יובית !

אכן, לשוא מתאוננים אנהנו כי
אין לנו שוטרים זריזים בירושלם!...

*

ולמוף, שוב מעשה קטן הראוי
באמת לתקופת תמוז.

ביום שני זה הייתי לא עליכם
בבנק הלאומי שלנו לרגלי איזה עסקים,
והנה כמה פתאום בהלה באולם וכל
הפקידים התחילו רצים זה אחר זה
כבהילתו ובהתייפה ישר אל הדלת. המר-
נהל תפש את מעילו בידו ורץ בראש
המחנה בצעקה : "למה אתם
בורחים?" פקיד אחד קטן, שרגליו
ארוכות, הרחיב את צעדיו התוצה
ומרב בהלה ומבוכה פתח את הדלת
שלא כדרכה ונשברה לרסיסים, מוכן
שזה הועיל להגדיל את המהומה. מה
קרה ? מתוך החמימות הגדולה אשר
רתת בתוץ נתפקעו רעפים אחרים על
הגג ונפלו בכל כבד מושאו על התקרה
ישר על שלחנו של המנהל, שנתבהל
וצעק : "יריות!" וסבורים היו כלם
כי זוהי התנבלות.

אחרי רגעים אחדים שבו הגבורים
למקומם ומצאו שוב את הקופה הפת-
תוחה והנירות המפוזרים על השלחנות
וכששבו אל מנוחתם ונחה דעתם
הציץ מתחת לשלחן ראש פקיד, שה-
גיה ממחבואו...

עז מות